

L'economia, motor de la història

Francesc Cabana
Por i diners (1906-1923)
 Proa, Barcelona, 2009.

Por i diners és el tercer llibre de la sèrie «Cent anys que van transformar Catalunya», que s'inicià amb *El cabaler de Cerdanya (1844-1875)* i continuà amb *Les catedrals del cotó (1876-1905)* i que pretén configurar una història de Catalunya amb l'economia com a centre vertebrador. En aquest volum, l'economia se'ns presenta com l'eix que transforma una societat trasbalsada pels moviments anarcosindicalistes. El llibre s'inicia amb l'aire optimista de les famílies cotoneres, representades pels Serra, que treballen en el tèxtil gràcies a una matèria primera que els arriba d'Amèrica i s'elabora a les fàbriques catalanes, i acabarà amb la implantació de camps de cotó a Andalusia, sota el protectorat de la dictadura de Primo de Rivera, però malvista per la resta d'espanyols, que hi veuran una intromissió de Catalunya i una explotació del treballador andalús. Paral·lelament el lector veu l'evolució de la societat per mitjà de la família Bosom, a partir de la segona generació dedicada a les arts gràfiques, i que aporta al fil argumental una gran quantitat de documents de premsa, dietaris, notes, etc., que deixen traslluir-se les opinions i els fets correlatius al moment narrat. Planeja al llarg del llibre la situació de la Gran guerra a Europa, de la qual la burgesia catalana traurà profit, però també viurà els enfrontaments amb anarquistes, les vagues, la Setmana Tràgica i el pistolisme. Es fa difícil definir el gènere d'aquest llibre, ja que no es pot incloure dintre de l'assaig històric, ni tampoc de la novel·la, pel pes feiaent dels documents. És fet, aquest gènere, d'una combinació de ficció i realitat que el fa molt original. – G.O. de L.B.

Dominique de Courcelles
La paraula de l'àngel. Una aproximació plural als goigs
 Fragmenta Editorial,
 Barcelona, 2008.

L'autora, romanista i col·laboradora del Centre National de la Recherche Scientifique a París, recull en aquest volum una part de les seves publicacions anteriors: *Les histoires des saints, la prière et la mort en Catalogne* (París, 1990), *La parole de l'ange, l'écriture et le corps* (Nova York, 1991) i *L'écriture dans la pensée de la mort en Catalogne* (París, 1992). *La paraula de l'àngel* és un estudi molt a fons dels goigs. El títol és una referència implícita a les paraules de l'anunciació angèlica a Maria. L'anàlisi d'aquest discurs està d'acord amb les noves hermenèutiques franceses i té present, d'una manera especial, les profundes implicacions del contingut en la vida i la mentalitat del poble. Els goigs s'adrecen no sols a Maria, sinó a santes i sants; en particular, als màrtirs tradicionals de l'Església antiga, vuitanta-tres dels cent vint-i-quatre que ells veneren. L'estructura bàsica dels goigs consta de dues parts: un discurs narratiu en què es fa memòria d'alguns trets biogràfics o del poder intercessor de l'adreçat, i l'imperatiu suplicant ajuda. Tota sencera pot manifestar-se sintèticament en una sola estrofa que sovint serveix de tornada. El discurs narratiu ocupa tot sovint gran part del goig multiplicant les dades hagiogràfiques. Normalment la pregària té per objectiu assolir una protecció general com, per exemple: «Suprema desterradora / De les bromes del pecat / Ajudeu-nos tota hora, / Princesa de Montserrat.» Però a vegades assumeix una gran concreció. Courcelles s'ocupa d'aspectes com l'arrelament espacial de la pregària per la presència de les relíquies del sant venerat o la inserció dels goigs en el calendari litúrgic. Els resultats són fruit d'una diligent tasca de consulta d'arxius diocesans, parroquials i municipals, a la

qual s'afegeix un coneixement directe del país. Tot això li permet donar compte molt detallat de les modalitats i els llocs de la impressió dels goigs, de les imatges que els acompanyaven, dels impressors i de la manera de finançar les publicacions. Completa l'acurada edició de l'obra, en un apèndix, la reproducció de quaranta-quatre fulls volanders. – Valentí Fàbrega Escatllar

Repensar el País Valencià

Manuel Lanusse Alcover, Joan Alfred Martínez i Seguí, August Monzon i Arazo, eds.
Vida amunt i nacions amunt.
Pensar el País Valencià en temps de globalització
 Universitat de València, 2008.

L'any 2000, amb motiu del cinquantenari del traspàs de l'impulsor del personalisme, Emmanuel Mounier, el Grup d'Estudis sobre Personalisme i Cosmopolitisme del Departament de Filosofia del Dret, Moral i Política de la Universitat de València, va organitzar un I Congrés d'Estudis Personalistes, les actes del qual foren publicades al llibre *Emmanuel Mounier i la tradició personalista* (2001). El 2002 es va celebrar un II Congrés, amb el tema «Federalisme i ordre cosmopolita», i l'abril de 2007 –tercer centenari de la batalla d'Almansa– va tenir lloc a la Facultat de Dret de València un III Congrés dedicat a «La qüestió nacional valenciana. Una reflexió crítica», en el qual, com diuen els editors d'aquest volum, «en continuïtat amb les edicions anteriors, i respondent a la inequívoca vocació d'encarnació del pensament personalista, es proposava fer arribar una aportació col·lectiva al debat sobre la identitat dels valencians, en un espai de respecte mutu i diàleg constructiu, tenint en compte els treballs i les recerques realitzats els darrers anys en els camps més diversos». Ara la Universitat de València ens ofereix tot un seguit de contribucions presentades als dos darrers congressos esmentats,

juntament amb altres treballs que s'ocupen de la mateixa temàtica. Es tracta d'un ric conjunt, molt variat per l'amplitud de les matèries tractades i per la diversitat d'enfocaments i de metodologies dels diversos autors, que dóna abundosa matèria de reflexió i que permet d'entendre o de posar en qüestió molts aspectes de la vida política valenciana del segle XVIII ençà. – G.B.

Manuel Pérez, antecessor de Bernanos

Manuel Pérez
Cuatro meses de barbarie. Mallorca bajo el terror fascista
 Edicions del Moixet Demagog,
 Mallorca, 2009.

Manuel Pérez era un dirigent de la CNT, nascut a Osuna el 1887, que el 18 de juliol de 1936 es va traslladar a Mallorca amb vista a celebrar un congrés i que es va haver d'amagar ràpidament per no ésser empresonat i afusellat com tants altres dels seus companys. Després de quatre mesos va poder fugir en una barca cap a Menorca i aviat va publicar a València l'opuscle *Cuatro meses de barbarie. Mallorca bajo el terror fascista*, que en molts aspectes era un clar precedent de *Les Grands Cimetières sous la lune* de Georges Bernanos, apareguts un any més tard a París i des d'una òptica molt diversa, com ha posat en relleu moltes vegades Josep Massot i Muntaner, que fins i tot va reproduir sencer l'opuscle *Cuatro meses de barbarie*, acompanyat d'un altre article de Pérez sobre el fracassat desembarcament de Bayo, al llibre *Guerra civil i repressió a Mallorca* (Barcelona, 1997). Hem d'agraciar al Grup d'Estudis Llibertaris «Els Oblidats» que ens hagin volgut oferir una nova edició d'aquest opuscle a la seva col·lecció «Sol i Llibertat», amb una breu introducció on resumeixen l'odissea de Manuel Pérez a Mallorca i en fan servir alguna vegada unes memòries inèdites, *30 años de lucha*, escrites a Rio de Janeiro el 1951 (Pérez morí exiliat al Brasil el 1964). – A.C.